

**ПЛАТФОРМА
«ПРОБЛЕМАТИКА ІНКЛЮЗІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА
В СФЕРІ ОСВІТИ»**

Власенко В. В.,

к.ю.н., доцентка, професорка кафедри теоретичної юриспруденції,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

**ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ ТА ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА**

Професійний розвиток науково-педагогічних працівників є необхідною умовою для надання якісних послуг у сфері освітньої діяльності. Нормативно-правові акти нашої держави визначають, що професійний розвиток педагогічних і науково-педагогічних працівників передбачає постійну самоосвіту, участь у програмах підвищення кваліфікації та будь-які інші види і форми професійного зростання [1]. Крім Закону України «Про освіту», норми щодо професійного розвитку науково-педагогічних працівників містить Закон України «Про вищу освіту», Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність», постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку реалізації права на академічну мобільність» та інші.

Професійний розвиток науково-педагогічних працівників обумовлюється рядом факторів. До таких факторів відносимо: зміни в законодавстві, поява нових інформаційних технологій, введення нових методів та форм навчання, ліцензування нових освітніх програм, тощо. Також треба зазначити, що внаслідок агресії РФ, сьогодні перед науково-педагогічними працівниками

України стоїть завдання здійснювати освітній процес з врахуванням психологічного стану здобувачів вищої освіти.

Вцілому професійний розвиток науково-педагогічних працівників можна визначити як вдосконалення його професійної підготовки через поглиблення та оновлення знань, умінь, навичок та набуття нового практичного досвіду.

Процеси інтеграції України до європейської спільноти, орієнтація на загальноєвропейські рекомендації щодо якості освіти передбачають реформування вищої школи і модернізацію при підвищенні професійного рівня викладачів [2, с. 219].

Досліджуючи виклики та перспективи інклюзивної освіти у вищій школі, Г.Й. Шевчук дійшла висновку, що інклюзивна освіта у ЗВО нині – це не тільки інноваційний процес, який дозволяє здійснювати навчання і виховання осіб із різними потребами, але і вектор, що потужно впливає на розвиток усієї системи освіти, забезпечуючи її гуманізацію. Проте інклюзивна практика у закладах вищої освіти України багато в чому експериментальна і супроводжується чималими проблемами. Навчання осіб із особливими освітніми потребами (далі – ООП) ускладнене не досить розвиненою інфраструктурою, фізичною недоступністю ЗВО, зокрема проблемним є питання пересування від місця проживання до навчального закладу. Однією з головних умов ефективності інклюзивної вищої освіти є забезпечення в університетах грамотної системи психолого-педагогічного супроводу студентів із ООП на всіх етапах здобуття ними освіти. Вона передбачає втілення таких напрямів, як робота із соціальним оточенням студента; освітній простір, до якого він залучається; адаптація до вищу і майбутньої професії. Працівникам і студентам закладу потрібно чітко усвідомлювати соціальну значущість інклюзивної освіти, демонструвати готовність брати активну участь у її впровадженні [3, с. 155–156].

З огляду на проблеми, які окреслені науковицею щодо інклюзивної освіти, постає питання необхідності професійного розвитку науково-

педагогічних працівників закладів вищої освіти в цьому напрямі. По-перше, воєнні дії, які відбуваються в Україні завдають як фізичної, так і психологічної шкоди здоров'ю здобувачів вищої освіти. По-друге, кожна людина має право на здобуття вищої освіти, тому здобувач з ООП є таким же учасником освітнього процесу. По-третє, науково-педагогічний працівник має бути обізнаним в особливостях інклюзивної освіти для забезпечення якісного навчання.

Враховуючи це, можемо окреслити напрями професійного розвитку науково-педагогічних працівників: 1) розвиток фахових методик та технологій з інклюзивної освіти; 2) створення інклюзивного освітнього середовища та забезпечення додаткової підтримки в освітньому процесі здобувачів з ООП; 3) використання цифрових технологій в освітньому процесі здобувачів з ООП; 4) розвиток управлінської компетенції керівників ЗВО та керівників структурних підрозділів із забезпечення інклюзивної освіти.

За останні роки набули популярності курси, тренінги та програми для підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників в режимі online. Це зумовлено, насамперед, карантинними обмеженнями та воєнним станом. Проте на сьогодні не так багато програм підвищення кваліфікації щодо інклюзії пропонують заклади вищої освіти. Більшість таких програм мають установи, які спеціалізуються на інклюзивній освіті.

Особливої уваги з боку викладацького складу та методичних комісій потребує підготовка навчально-методичного забезпечення освітнього процесу для інклюзивних студентів: індивідуально-орієнтовані програми навчання; пристосування навчальних планів до можливостей інклюзивних студентів; адаптація навчальних та навчально-методичних матеріалів до потреб інклюзивних студентів [4, с. 216].

На наш погляд, треба позитивно відзначити розробку та впровадження концепцій розвитку інклюзивної освіти в закладах вищої освіти. Наприклад, у

2023 р. в Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана затверджено Концепцію імплементації політики рівних можливостей, різноманіття та інклюзії; у 2020 р. в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка затверджено Концепцію розвитку інклюзивної освіти «Університет рівних можливостей». Також заклади вищої освіти організують науково-методичні конференції (як вітчизняні, так і міжнародні), де діляться власним досвідом та здобувають новий щодо забезпечення інклюзивного середовища у вищій школі.

Таким чином, участь науково-педагогічних працівників у науково-методичних заходах (конференціях, круглих столах), підвищення кваліфікації за програмами, стажування (як вітчизняні, так і міжнародні), відвідування форумів, семінарів, тренінгів за напрямом інклюзивної освіти сприятимуть їх професійному розвитку та готовності до викликів, які зумовлені сьогоденням.

Список використаних джерел

1. По освіту: Закон України від 05 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 24.04.2024 р.).
2. Єрмак Ю.І. Професійний розвиток викладачів в умовах неперервної педагогічної освіти. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2018. № 1. С. 218–223.
3. Шевчук Г.Й. Інклюзивна освіта у вищій школі: виклики та перспективи. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2021. № 3. Ч.2. С. 151–157.
4. Крамар С.Б., Жаріков М.Ю., Назарова Д.І., Бондаренко З.П. Інклюзивна освіта у закладах вищої освіти: мета, завдання, напрями розвитку. *Український журнал медицини, біології та спорту*. 2022. Том 7. № 2 (36). С. 214–219.